

## PARSHAT KI TAVO 2015 – SOURCE SHEET

### 1. Sefer haChinuch – why do we bring bikkurim?

כדי להעלות דבר ה' יתברך על ראש שמחתנו, ונזכר ונדע כי מאתו ברוך הוא יגיעו לנו כל הברכות בעולם. על כן נצטוינו להביא למשרתי ביתו ראשית הפרי המתבשל באילנות, ומתוך הזכירה וקבלת מלכותו והודאתנו לפניו, כי הפרות ויתר כל הטובה מאתו יבואו, נהיה ראויים לברכה ויתברכו פרותינו.

### 2. Kli Yakar – Bikkurim is a wake-up call

לא מצינו לשון וירשתה וישבת בה כי אם כאן ובפרשת המלך, לפי שאחר ישיבה וירושה ישמן ישראל ויבעט וישאלו להם עניני שררות ככל הגוים, כך בפרשת ביכורים היתה הכוונה להכניע רוס לבבם אשר אחר ירושה וישיבה ישיאם לבם לומר כי להם הארץ ובחרבם ירשוהו וישכחו את ה'! זה שאמר "והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלהיך נותן לך נחלה", כי באמת לא בתורת ירושה אתה בא אל הארץ, כי בית והון נחלת אבות, אבל מה' הארץ נתונה לך במתנה על מנת להחזיר אליו גמולו ולשמור כל מצוותיו. ולבבך לא כן ידמה אלא "וירשתה", שתחזיק בה כיוורש כאילו היא ירושה לך מאבותיך. "וישבת בה" כתושב..... וכל זה יביאך לידי רוס שתשכח את ה', על כן אנכי מצוך מצות הביכורים..... והעד על זה מה שאמר "הגדתי היום לה' אלהיך", הגדתי לשון עבר, והלא עדיין לא הגיד כלום? אלא שרצה לומר שבהליכה והבאה זו כבר דומה כאילו 'הגדתי' דרך וידוי "כי-באתי אל-הארץ אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו" רצה לומר לא בתורת ירושה כי אם באופן זה שנשבע ה' לאבותינו לתת לנו.

### 3. Nachalat Yaakov – why do they say 'your God' not 'our God'?

הגדתי היום לה' אלהיך כי באתי אל הארץ וגו' / ולקח הכהן הטנא מידיך והניחו לפני מזבח ה' אלהיך.

והוא תמוה:

(א) כי מה לו לספר זאת אל הכהן מה שאמר לה' שבא אל הארץ?

(ב) שאמר לה' "אלקיך", והוא תמוה מה שלא אמר אלקיני?

(ג) למה צריך להגיד זה שבא אל הארץ, הלא ידוע זה מכבר?

(ד) מה שאמר שיניחו הכהן לפני מזבח ה' "אלקיך", הלא גם אלקיו של כהן הוא, והי' לו לומר אלקיני?

(ה) מה שפירש"י .... "אין לך אלא כהן שבימך", בשלמא בזקן ממרא שייך זה, שלא תאמר אני גדול יותר משופט זה, לזה אמר השופט שבימך יפתח בדורו כשמואל בדורו (ר"ה כה ב). אבל בהא שנותן ביכורים לכהן, בוודאי שצריך ליתנו לכהן שבימיו!.... ואמאי לא אמר כהן שבימך גבי שאר מתנות כהונה, כמו בתרומה וכיוצא בו?

ולבאר זה נקדים משל למלך שרצה לפרנס איש אחד, והעמיד לו איש אחר לפרנסו. ומחמת שהוא מלך גדול נותן בשפע גדול, ונותן להמפרנס מאה פעמים יותר מכפי הצורך של אותו האיש אשר המלך חפץ ביקרו לפרנסו, כדי להיות המותר מצורך האיש ההוא והי' להמפרנס בשכר טרחתו, והוא מקבל עושר גדול. בוודאי נכון שהמפרנס יוליך לבית הניזון הצטרכותו, שהרי בעבורו ניתן לו עושר גדול. וגם מהראוי שהוא יתן להניזון אלף תודות וינשק לכפות רגליו, כי מחמתו מקבל הון רב. [או דלמא] במלך שרוצה ליתן בעצמו לאיש אחד האהוב לו עושר גדול, ומחמת כי רוצה להקנות לו טבע נדיבות ולזכותו במצוה, לכן מצוה לו שיתן גם לאיזה עני מזה, דאז אדרבה העני נותן הודי' תמיד להאיש הלז כשמקבל ממנו, שהרי מחמתו הוא מקבל טובתו.....

והנה הכהנים נבחרו מכלל ישראל שיהיו פנויים מעבודת העולם רק לעסוק בעבודת השי"ת, בכדי שיוכלו להורות משפטי השם לבני ישראל.... וכל ישראל מחוייבים לספק לכהנים הצטרותם למען יהיו פנויים לעבודת השי"ת. ולזה צוה הקב"ה להכניס הכנעה בלב המחזיק בלומדי תורה, שיחשוב בדעתו שכל מה שהוא נותן לו הוא רק מחמת שמטריח עצמו להחזיק לעובד ד', כענין המלך שנותן להמפרנס, כנ"ל.....

וזוהו כוונת מאמרם "הגדתי היום לה' אלקיך כי באתי אל הארץ"....הלמ"ד של לה' הוא כמו בעבור. והכוונה שיאמר לכהן: "כי באתי אל הארץ", פי' מה שבאתי אל הארץ, הוא רק בשביל לה' הוא אלקיך" ומשיח עליך. ובשביל זה נתן לי הכל בכדי להספיקך. ולזה אמר [רש"י] "כהן אשר בימך: אין לך אלא לכהן שבימך", פי' אף שאין הכהן הזה הוא כמו הכהנים שבימים הקודמים, מ"מ תכניע עצמך נגדו. ולזה אמר אותו דוקא בביכורים, כיון שמוליכין לו לביתו, משא"כ תרומה שהכהן מחזר אחריה.....

ולכהן לימד רחמנא הכנעה שהוא יחשוב בהיפוך: שמה שנותן לישראל הוא הכל בשביל עצמן, והוא משגיח עליהם בעצמותם, רק שצווהו ליתן לכהן להקנות בלבם נדיבות, וגם שע"י נתינת יתכפרו מחטאם.... ולזה אמר הכתוב "ולקח הכהן והניחו לפני מזבח ה' אלקיך", פי' שיחשוב שהנתינה הוא למזבח כפרה, והכל הוא בשביל שה' הוא אלקיך, פי' שהוא משגיח עליך לאהבתך, ומה שמצוה לך ליתן לי הוא לכפר עליך ולהקנות בך מדות טובות.

#### **4. Abarbanel - what has this speech got to do with the haggada?**

ודברי ההגדה הם ארמי אובד אבי וירד מצרימה ופי' חז"ל (דברים כ"ו ה') ידוע שלבן בקש לעקור את הכל. ור"א פל' ארמי על יעקב שבהיותו בארם היה עני ואובד מבלי לבוש. ולשניהם יקשה מה ענין ארם עם ירידת מצרים. ונ"ל לפרש הכתובים על דרך שניהם כן. שהיתה כונת המגיד שהאדמה אשר הם יושבים עליה לא ירשו אותה מאבותיהם, ולא גם כן בחרבם ירשו ארץ. כי אם בחסד אלהים ורחמיו. ולכן אמרו שיעקב אביהם שהיא הסבה הקרובה אליהם משאר האבות וגם סבה מיוחדת לאומה שלא השתתף בה זולתה בהיותו בבחרותו כאדם עני ואובד היה, מבלי נכסים לא מטלטלי ולא מקרקעי. או שלבן הארמי במקום אשר היה לו לעזרו להיותו אחי אמו הוא היה בעוכריו וחשב לעקרו מן העולם כשרדף אחריו וגם יעקב בזקנותו כשירד מצרימה עם בניו לא היה שם שוטר ומושל כי אם גר ואורח נטה ללון.

ואף כי בניו זרעו היו שם לגוי גדול עצום ורב, לא משלו בארץ מפני רבויים גם לא נתעשרו שמה. אבל היה בהפך שעם כל רבויים היו תמיד מעונים מהמצרים ומשועבדים. וזהו וירעו אותנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבודה קשה..... הנה א"כ לא הועיל להם השתדלות יעקב אביהם לא בהליכתו לארם גם לא בירידתו למצרים. אבל מה שעמדה להם היא צעקתם אל ה' אלהי אבותם. וישמע קולם ברחמיו וברוב חסדיו. וזהו וישמע את קולי שלהיותו ה' מלא רחמים רחם עליהם. וירא את עניי..... ואת עמלם.... ואת לחצם..... ויוציאם ממצרי' ביד חזקה..... ובזרוע הנטויה.....

וכלל הענין באמרם באותות ובמופתים שהאותות הם אשר עשה במצרי' והמופתים הם אשר עשה על הים. וזכר שמלבד הנקמה שעשה מאויביהם לעיניהם, ויציאתם מעבודת לחירות, עוד נתן להם שלמות אלהי עליון והוא ירושת הארץ ובפרט בית המקדש שהוא עיקר הכוונה ומקור השלמות כלו. ולכן למעלתו זכרו ראשונה באמרו ויביאנו אל המקום הזה שהוא בית האלהי ויתן לנו את הארץ הזאת רוצה לומר ארץ לא להם. ועוד השגיח בה שתמיד עיניו בה באופן שהיא תמיד ארץ זבת חלב ודבש. ומפני הטובות והחסדים האלה אשר הגדיל ה' לעשות עמנו, הבאתי אני המגיד עתה את ראשית פרי האדמה וכמו אדם העובד בשדה אחר שיביא לבעל חקו.